

Neinfekčné ochorenia

- Prof. MUDr. Martin Rusnák, Csc
- Katedra verejného zdravotníctva
 - FzaSP Trnavskej univerzity

Obrázky pochádzajú z: Preventing chronic diseases : a vital investment : WHO global report. ISBN 92 4 156300 1 (NLM classification: WT 500) © World Health Organization 2005, pokiaľ nie je uvedený iný zdroj

Zát'az spoločnosti

- Viac ako 35 miliónov ľudí umrelo na neinfekčné ochorenia v roku 2005
- Celkovo umiera cca 2.5 krát viac ľudí na neinfekčné ako na infekčné ochorenia
- 80% úmrtí na neinfekčné o. je v krajinách s nízkym a stredným príjmom na obyvateľa a polovičkou z nich trpia ženy
- Ak by sa neurobili opatrenia na zníženie výskytu, úmrtia na ne by stúpili na 17% do roku 2015

Terminológia

- Prenosné a neprenosné (infekčné a neinfekčné) ochorenia
- Civilizačné (životného štýlu) ochorenia
- Chronické ochorenia:
 - Základy v mladom veku
 - Trvajú dlho a poskytujú mnoho možností pre prevenciu
 - Vyžadujú dlhú dobu pre liečbu

Chronické ochorenia

- Hlavné: srdcovo-cievne ochorenia, najmä ochorenia srdca a mozgová porážka, rakovina, chronické ochorenia dýchacieho systému, cukrovka
- Ďalšie: duševné poruchy, poruchy videnia a počutia, ochorenia ústnej dutiny, choroby kĺbov a kostí, genetické poruchy

Ochorenia srdca a ciev

- Koronárna choroba srdca, alebo ochorenie koronárnych ciev a tiež ischemická choroba srdca.
- Hlavnou príčinou úmrtí v celom svete.
- Príčinou je ochorenie ciev - ateroskleróza.
- Ochorenie srdca sa stalo bežným začiatkom 20.storočia, postupne sa rozšírilo do celého sveta.

Mozgová porážka

- Spôsobená upchaním ciev v mozgu na základe artériosklerotického procesu
- Zvyčajne je výsledkom dlhodobého ochorenia srdca a veľkých ciev
- Je častým zdrojom invalidity v staršom veku

Rakovina

- Označuje skupinu ochorení, pri ktorých abnormálne bunky proliferujú a šíria sa bez kontroly v organizme.
- Tiež nádory alebo neoplazmy alebo tumory.
- Všetky orgány tela môžu dať vzniknúť rakovine
- Tabak je hlavným preventabilným rizikom rakoviny.

Chronické ochorenia dýchacích ciest

- Hlavné sú astma a chronická obštrukčná choroba pľúc COCP-COPD
- COPD - obmedzenie prietoku vzduchu, ktorý nie je úplne zvratný
- Astma - obmedzenie prietoku, ktoré prichádza v záchvatoch a medzi záchvatmi môže byť chorý bez príznakov

Cukrovka

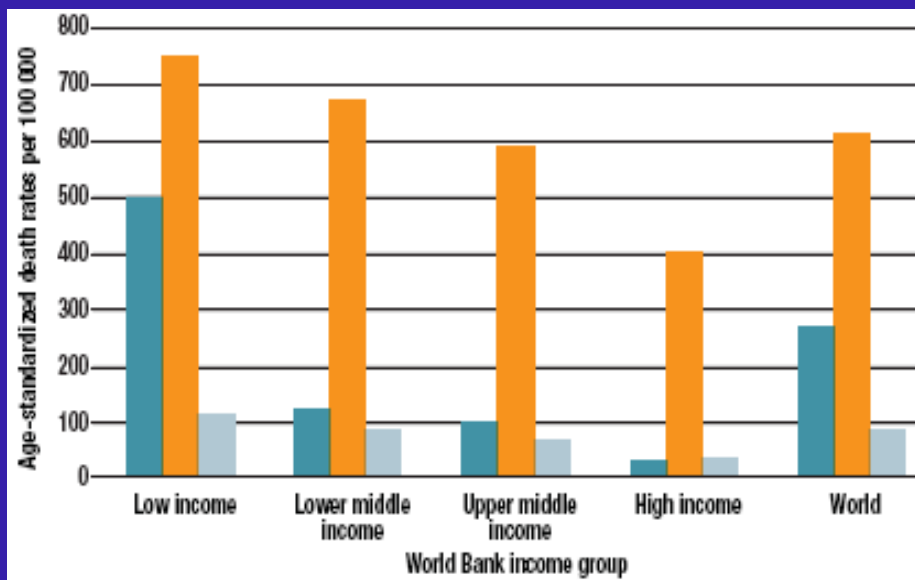
- Cukrovka sa prejavuje zvýšenou hladinou cukru v krvi, čo je spôsobené nedostatočnou produkciou inzulínu (hormón), ktorý riadi úroveň cukru v krvi.
- Najčastejším druhom cukrovky je typ 2, ktorý vzniká u starších ľudí s nadváhou, a ďalšími rizikami vyplývajúcimi zo štýlu života
- Dá sa ovplyvniť diétou, pohybom a podávaním dávok inzulínu
- Cukrovka 1 sa prejavuje u detí a je spojená s úplným chýbaním tvorby inzulínu

Úmrtia a zát'až

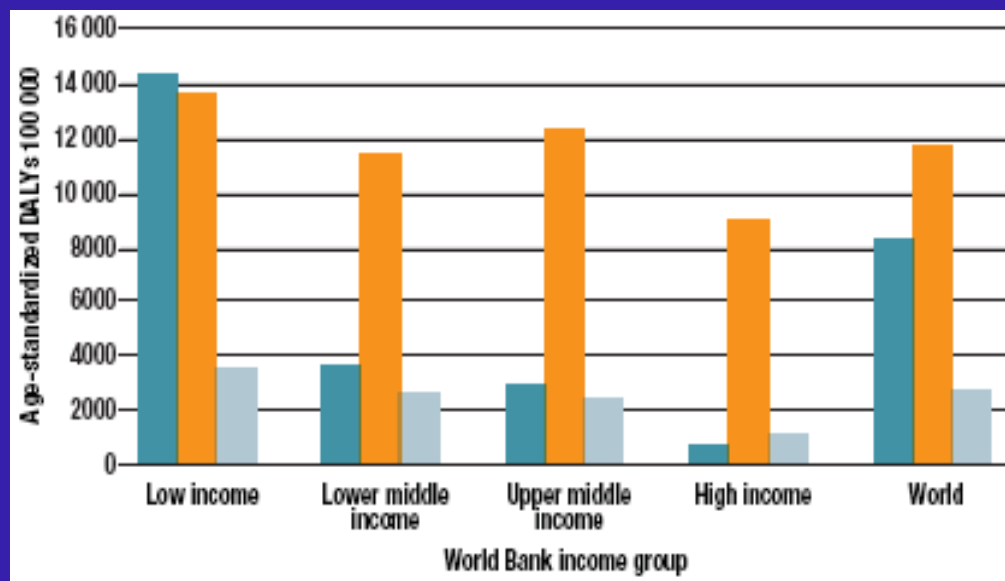
- Úmrtia - počet zomretých
- Zát'až (burden) Disability adjusted life year (DALY), kombinuje počet stratených rokov života v zdraví pre predčasné úmrtie s obdobím stráveným v stave neúplného zdravia. Jedno DALY si možno predstaviť ako jeden stratený rok zdravého života.

Podľa výšky príjmu na osobu

Úmrtia podľa hlavných príčin

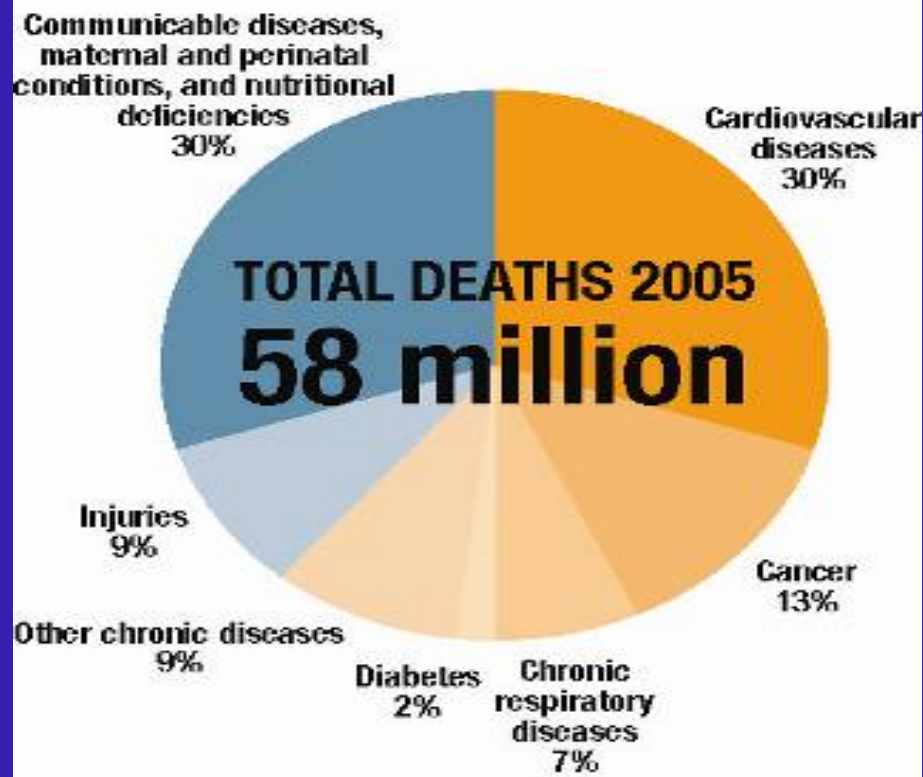

DALY podľa hlavných príčin

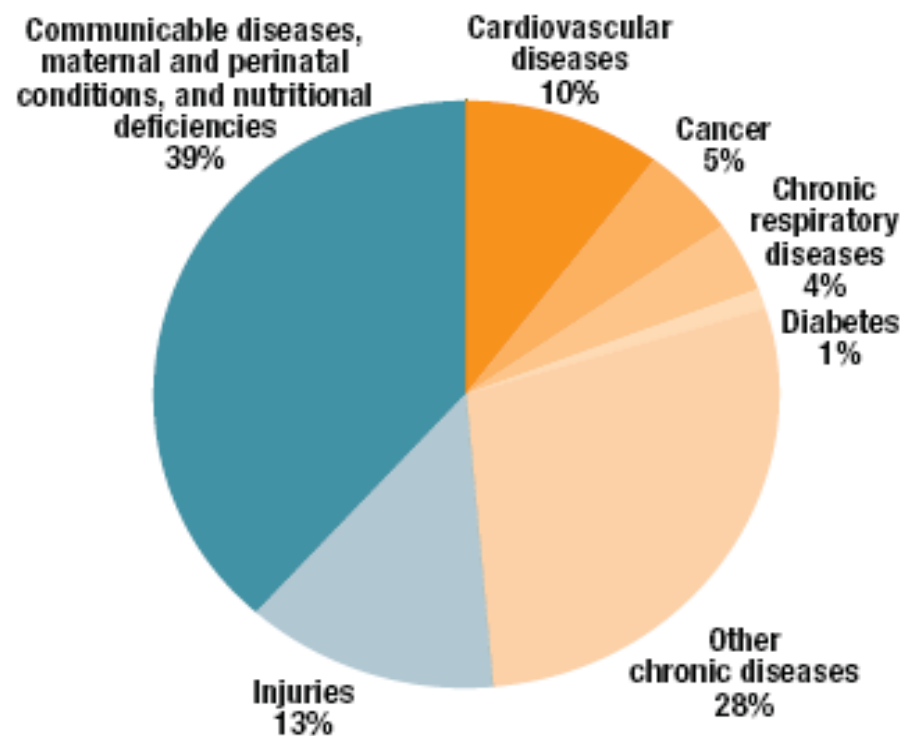

Úmrtia a záťaž ochoreniami

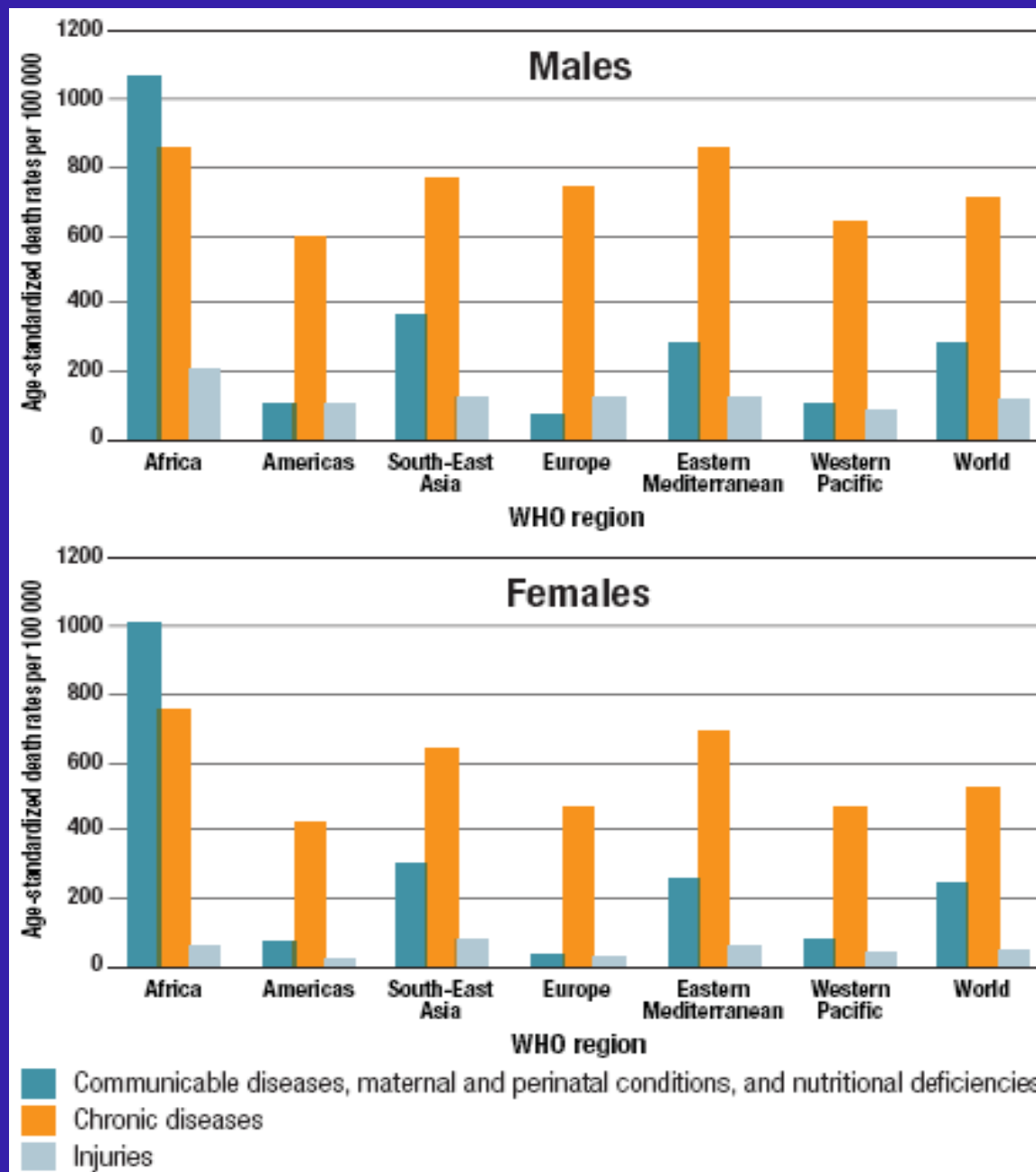
Projected main causes of death, worldwide, all ages, 2005

Projected main causes of global burden of disease (DALYs), worldwide, all ages, 2005

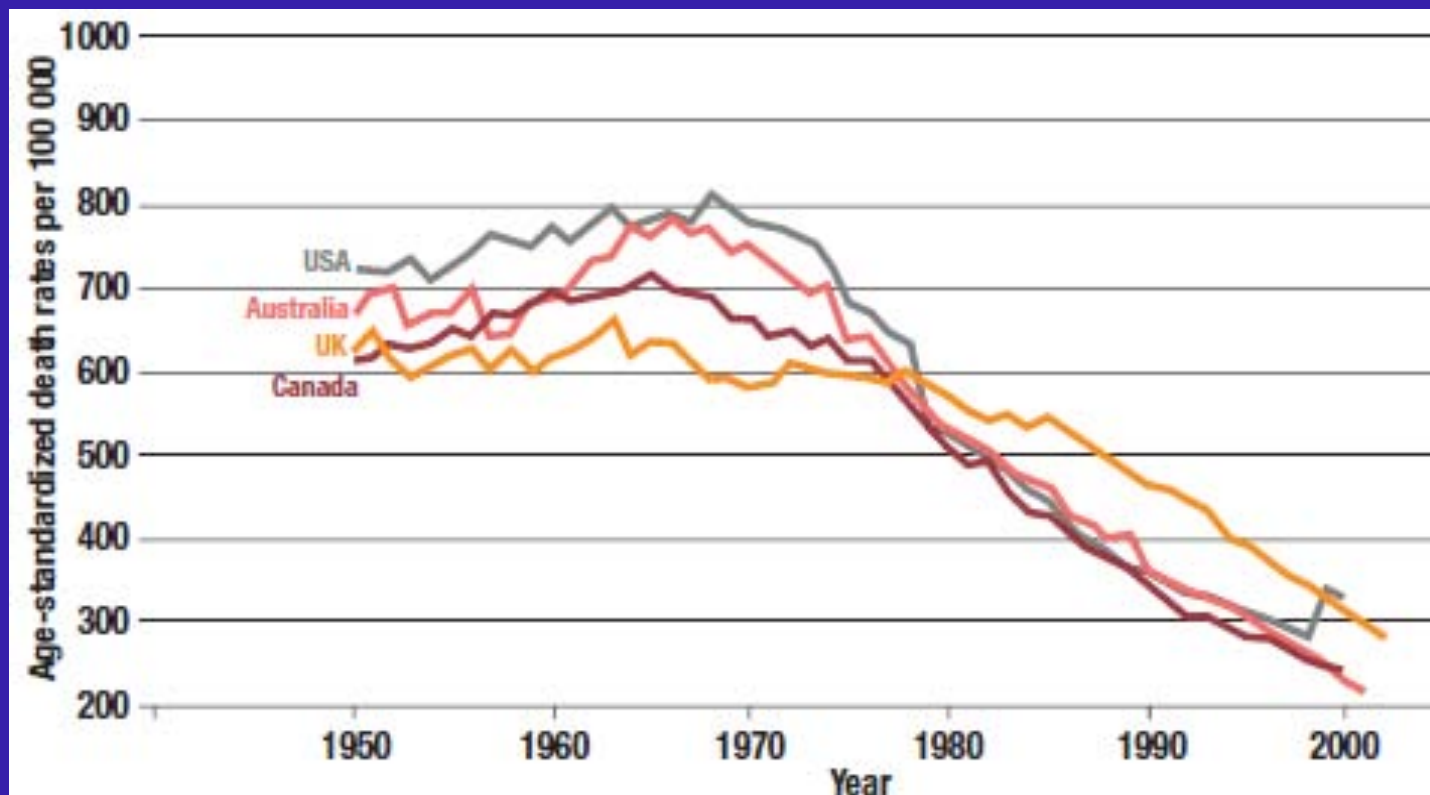

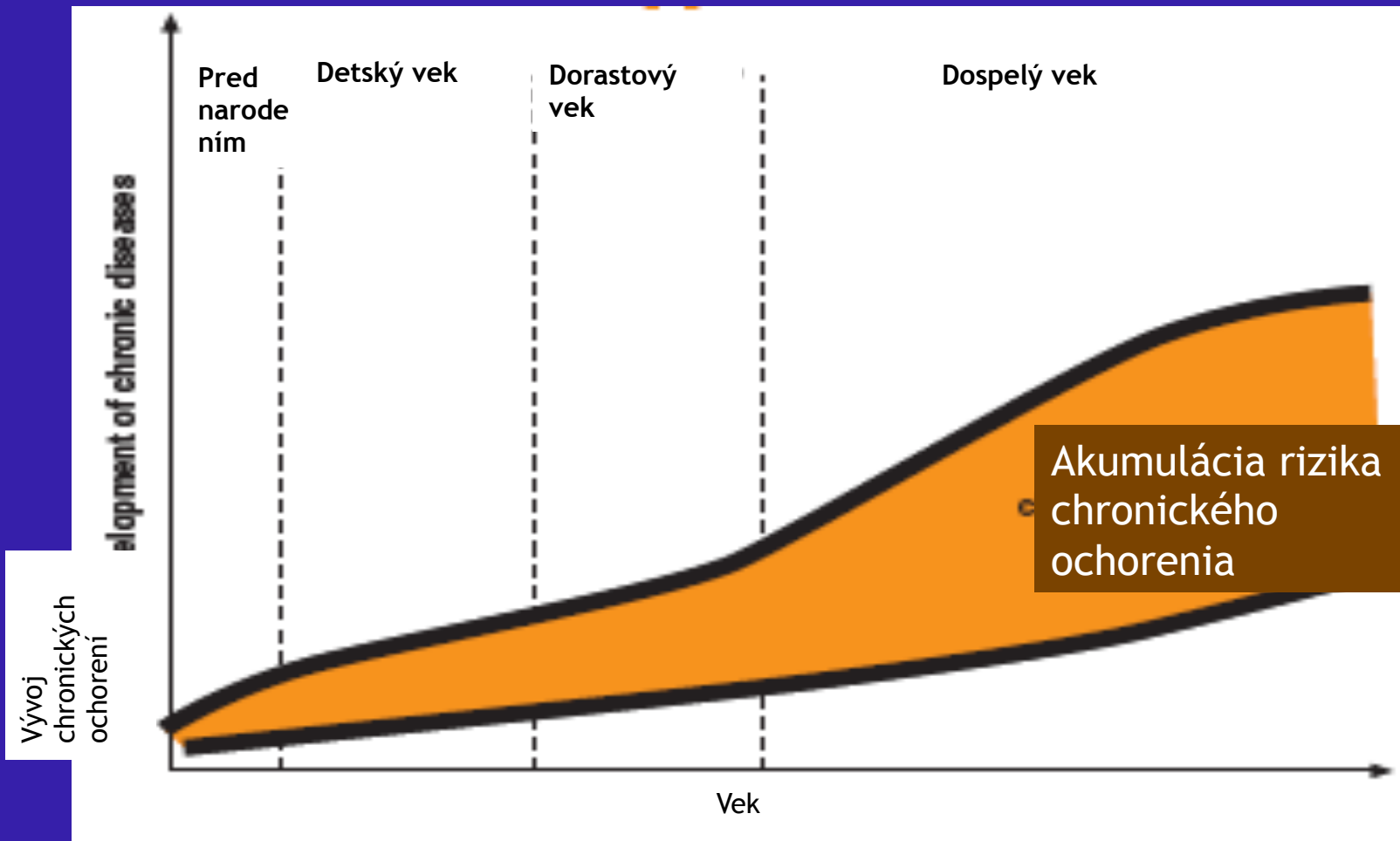
Úmrtia podľa regiónov WHO

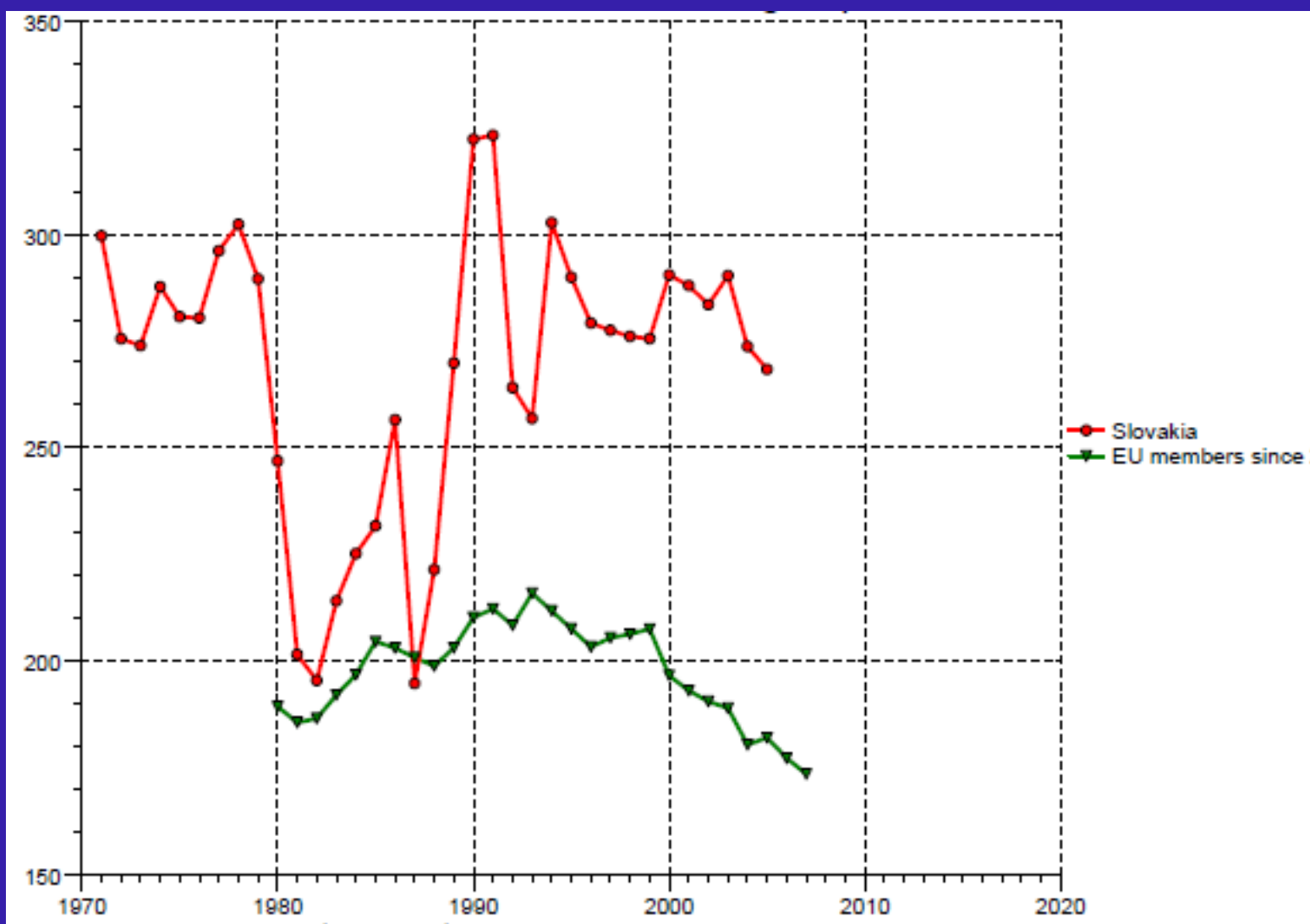
Chronickým ochoreniam možno predchádzať

- Úmrtnosť na ochorenia srdca klesla o až 70% počas ostatných troch desaťročí v Austálii, Kanade, UK a USA

SDR koronárna choroba, muži, na 100.000 obyvateľov

Globálny cieľ

- Znížiť úmrtnosť na všetky chronické ochorenia každý rok o 2% navyše nad dnešný trend počas nasledujúcich 10 rokov
- Malý počet spoločných rizikových faktorov je zodpovedný za väčšinu hlavných chronických ochorení a tieto sú rovnaké pre mužov a ženy vo všetkých regiónoch.

Rizikové faktory

Determinanty: Socioekonomické, kultúrne, politické a životné prostredie

Globalizácia

Urbanizácia

Starnutie obyvateľstva

Spoločné zmeniteľné rizikové faktory

Nezdravá diéta

Fyzická nečinnosť

Fajčenie

Nezmeniteľné faktory rizika

Vek

Dedičnosť

Prechodné rizikové faktory

Zvýšený tlak krvi

Zvýšený cukor v krvi

Nadváha/
Obezita

Hlavné chronické ochorenia

Srdce

Porážka

Chronické dýchacie

Cukrovka

Najdôležitejšie rizikové faktory

- Modifikovateľné
 - Nezdravá diéta a nadmerný príjem energie
 - Fyzická aktivita
 - Používanie tabaku
- Prechodné
 - Zvýšený tlak krve, zvýšená glukóza, zvýšené krvné tuky (LDL cholesterol), nadváha (BMI ≥ 25 kg/m²) a obezita (BMI ≥ 30 kg/m²).

Ďalšie rizikové faktory

- **Alkohol** zodpovedný za 3% úmrtí a 4% zát'aže, polovička z toho sú úrazy.
- Hlavné ochorenia: cirhóza pečene, zápal podžalúdkovej žľazy, rakovina (pečene, ústnej dutiny, hltana, a pažeráku).
- Veľmi nízka konzumácia potravín má ochranný efekt pred ochoreniami srdca a ciev u ľudí stredného a staršieho veku a nie u mladých

Čo robiť?

- Príčiny poznáme
- Postup je jasný
- Je úlohou každého z nás niečo vykonať

Súhrn

- Predstavili sme hlavné ochorenia a ich možné príčiny
- Ukázali sme na ich hlavné rozdiely od infekčných ochorení
- Demonštrovali sme rozdiely medzi skupinami obyvateľov
- Úlohou odborníkov na zdravie verejnosti je znižovať výskyt a následky neinfekčných ochorení